

REHABILITACIJSKI PROGRAMI U INSTITUCIJAMA U HRVATSKOJ PENOLOŠKOJ TEORIJI I PRAKSI

LJILJANA MIKŠAJ · TODORVIĆ · ALEKSANDAR BUĐANOVAC · ŽELJKO BRGLES

primljeno: siječanj '98.
prihvaćeno: rujanj '98.

Stručni rad
UDK: 376.5
343.9

U članku su na sažet način prikazani osnovni trendovi u penološkoj rehabilitaciji u svijetu i trenutačna situacija glede rehabilitacije u penalnom sustavu Republike Hrvatske. Osim iznošenja osnovnih značajki rehabilitacijske orijentacije u hrvatskom penalnom sustavu, detaljnije je prikazan i jedan mali rehabilitacijski program proveden u otvorenom kaznenom zavodu Valtura - Pula. Radi se o programu relaksacije temeljene na "yoga nidra" tehnici koji je primarno usmjeren na redukciju stresa putem seansi psihofizičkog opuštanja pod stručnim vodstvom. Program je utemeljen na znanstvenim principima, te sustavno praćen u razdoblju od tri mjeseca. Unatoč izvjesnim poteškoćama organizacijske prirode (prvenstveno fluktuacija i relativno mali broj sudionika) program je naišao na vrlo dobar prijem kod sudionika koji su izrazili pretežno pozitivne promjene u većini mjerenih područja - poboljšanje odnosa s drugim ljudima, smanjenje nekih psihofizioloških poteškoća (nesanica, neurotičnost, smanjenje napetosti, lakše izdržavanje kazne...). Ovaj je eksperiment svakako dokazao vrijednost uvođenja malih rehabilitacijskih programa u ustanove ovoga tipa, pod uvjetom da su zasnovani na principu dragovoljnosti, te da se provode stručno i dosljedno.

Autori smatraju kako bi bilo potrebno uvesti suvremene metode klasifikacije zasnovane na stupnju opasnosti i rehabilitacijskih potreba osuđenika, proširiti dijapazon rehabilitacijskih programa u penalnim institucijama RH, te intenzivnije prihvatiti u svijetu provjerene stručne i znanstvene kriterije koje će, između ostaloga, omogućiti i bolju usporedbu rehabilitacijskih napora u RH s onima u svijetu.

Ključne riječi: penološka rehabilitacija, rehabilitacijski programi, yoga nidra

SUVREMENI TRENDOWI U PENOLOŠKOJ REHABILITACIJI

Posljednjih desetljeća, kako navode McGuire i Priestley (1995), postaje sve očitije da punitivne mjere ne samo da nisu uspjele spriječiti porast kriminala, već i pogoršavaju situaciju.

Pažljivo čitanje literature o psihologiji kriminalnog ponašanja i učincima tretmana navodi na zaključak da smanjenje recidivizma neće biti moguće bez osiguranja rehabilitacijskih intervencija, a ove pak neće biti učinkovite bez oslonca na kliničke principe rehabilitacije (Andrews i sur. 1990). Autori smatraju da je za uspjeh potrebno primijeniti odgovarajuću rehabilitacijsku intervenciju a ona mora odražavati tri psihološka principa:

- princip rizika: rad sa slučajevima višeg stupnja rizika,
- princip djelovanja na kriminogene potrebe,
- princip prijemčivosti: upotreba stilova i modela tretmana koji odgovaraju klijentovim potrebama i stilovima učenja (npr., kognitivni i bihevioralni).

Prema principu rizika, rizičniji slučajevi trebali bi biti podvrgnuti intenzivnijim programima, a slučajevi niskog rizika programima minimalnog intenziteta. Rizični čimbenici mogu biti statični ili dinamični i psihologija se posebno zanima za dinamične, jer je njihova promjena povezana s vari-

Mr.sc. Ž. Brgles odgajatelj je u OKZ Valtura-Pula.